

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

יג.

עין משפט
נר מצוה

קבא א מיי פ"ג מהל' מעשה קצוות הל' 1 סגמ עשין קפ"ג: קבא ב מיי פ"ג מהל' 2 סגמ עשין: קבא ג מיי פ"ט ע"ש מהל' 1: קבא ד מיי פ"ו מהל' כסות הלכה ה' 1 סגמ עשין י"ב ולפון ע"ש: קבא ה מיי פ"ח מהל' מקי ממון הלכה ב' 1:

תורה אור השלם

1. בפ"ש ב"ק תוס' ופועלה מעל ב"ק וכו' בעמיתו בפקדון ו' בתשומת יד או בגול או ע"ש את עמיתו: ויקרא ה' כ"א 2. אך בכור שור או בכור פשאו או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תורק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחוח ליה: במדבר י"ז 3. לא יבקר בן טוב לרע ולא ימירו ואם המר ימירו והנה הוא ותמורתו יתנה קדש לא יקרא בו כל

גליון הש"ס

גמרא אליבא דרבנן פשיטא. י' לקמן נג ע"ב מוס' ד"ה הא כרבנן וי"ע:

מוסף רש"י

לרבות את השלמים. קאמר דודאי רב ממוט, אכל מעשר לא, דליהו לאו ממוט הוא ולא יכול למכורו ולא שמוט לא תס ולא בעל מוס' (תוס' ה'). אלא בכבור בלבד. שפסקי סבין בכור אלל חרז וכפי ושעט והודה, אכל שלמים לאו ממוט הוא, ואילו ויחלה עלייהו קדושה כל כך שטעוין מביכה ופסקי ותוספת חזק וזקי, ומעשר נמי לא יחיל ואינו יכול למכורו (תוס' ה'). בכבור נאמר לא תפדה. אך בכור שור או בכור כשז או בכור עז לא תפדה וגו', ומשמע בעלים אין פדיון אותו (בבב"ר ד'א). פדיון הוא שאלו לו שביעס הפדיון בקדושה והוא יאל לחלוץ העבדים שאלו הפדומו ולנהוג בו מנהג חולין כגון גחא ועבודה (שם ה'). ונמכר תם חי. לאחרי משיבא ליד סבין (בבב"ר ד'א). שאלו נפל בו מוס יכול למכורו לכהן תמורת בכור דליהי חבול לא תפדה לאשמועין דמכריהו שרי (תוס' ה'). וישי"ש בהגהות ח"ו היא הקדושה שלל ישחטנו בשליל ולא ישקלנו בלע"פ (שם ה'). במעשר נאמר לא יגאל. והיא הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל (בבב"ר ד'א).

לישני רבינא: הא רבי יוסי הגלילי. ורבי נחמן דלמר כרבנן: **ממוט כהונה קאמר.** בכור מעשרים וארבע ממוט כהונה נלקמן ק"י: והלכך אוקמה רבינא להא דרב נחמן כר"י הגלילי דליהו נמי מודה בזה דלך זמן שהבית קיים משולחן גבוה וכו' להו כהנים ואפילו ממון ועלים הן בשלמים קאמר דבעלים ישראל לא זכו להו מחיים משלחן גבוה והא דמירך רבינא לרבי יוסי הגלילי בצבור בחוזה לארץ ולא מירך בשלמים משום דסיפא דכרייתא מוכיח דצבור קמיירי דקמי לא אמר זן עושי אלא צבור וזן עושי מילתיה דרבי יוסי קמפרש ולקמיה מפרש מילתיה: **שלמים שטעוין סמיכה ונסכים.** מנחת נסכים שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאילו ועשרון לכנס דמפרש מנחת צפ"י כל (המנחות) (דף ס"א) אכל צבור לא: צבור מצעיא. וצבור בחוזה לארץ קאמר דליון דלאו להקרינה קאי לא זכו ליה משלחן גבוה דלא חזי לגבוה: **למעוטי מעשר.** בהמה שאע"פ שהיא קרב שלמים דלאמרינן צפ"י בתרא דכורות (דף ס"א) אפי" הכי לא היו מחיים ממון בעלים שלמים: צבור. תם נאמר אך צבור שור וגו' לא תפדה דין הוה דלית ליה דליפוק מקדושת צבור למכור צאיטלו ולישקול צליטרא אכל נמכר הוה חי ולוקח יאלכלו בקדושתו כשימסו או אם הבית קיים יקריבו: **צמעש נאמר לא יגאל.** וגמרינן דכורות צפ"י (חמישין דף נ"ב). הכי לא יגאל מלא יגאל דתריסר דלמי צפ"י לא ימכר ולא יגאלו) מה להלן מכירה עמו אף כאן מכירה עמו הלכך אינו נמכר לא חי ולא שחוט כו' אלמלא לאו ממון בעלים הוא: **רצה אמר.** מעילה דמתניתין לא תדוק מיניה הא מקדש קדשי אלא ה"ק שאין בהן דין מעילה שאין בהם שום קדושה לשמים דבקדושת שמים שיש להן דין מעילה כגון קדשי קדשים: **ומאי נינהו.** כגון נכסים הדדיוט: **גובה.** חזי נזקו מצערנו דנזק שור תם משתלם מגופו: לא ריכא. הא דקמי אינו גובה מאימורין הא קמ"ל דאין גובה מצערנו כנגד אימורין כגון שור שיהי מחיים שנגח שור שור מלמדין קדשי קדשים ממוט בעלים הוה המזיקין חייב לישלם הוצרך לומר כך אם הויקין הן חייבין. פ"י שור שלשלים שחבל בשור שלחלין בק' כספין חצי הנוק ג' כספין, יכול ליימר ליה המזיק תור, שותפי אגן בהאי תור, בשרא דריו תורבא דהקדשו. אנא משילמא לך מן הבשר מנתא דמיט לי לפס חושבנא והקדשו מיט לך. או דלמי מצאי אמי ליה זו דודי כולוה מבשרא משתלמא דהא אכל יכילנא לאישתלומי מן האימורין ולגבוה סלקי. שילקנא כל קבל מנתא דמטי להו לאימורין לשלומי מבשרא. ואי לא שיהי אב יל בשרא אחרינא דהא את מחכר באימורין. ואמר אליבא דמאן אמרה רבא

לישני רבינא: הא רבי יוסי הגלילי. ורבי נחמן דלמר כרבנן: **ממוט כהונה קאמר.** בכור מעשרים וארבע ממוט כהונה נלקמן ק"י: והלכך אוקמה רבינא להא דרב נחמן כר"י הגלילי דליהו נמי מודה בזה דלך זמן שהבית קיים משולחן גבוה וכו' להו כהנים ואפילו ממון ועלים הן בשלמים קאמר דבעלים ישראל לא זכו להו מחיים משלחן גבוה והא דמירך רבינא לרבי יוסי הגלילי בצבור בחוזה לארץ ולא מירך בשלמים משום דסיפא דכרייתא מוכיח דצבור קמיירי דקמי לא אמר זן עושי אלא צבור וזן עושי מילתיה דרבי יוסי קמפרש ולקמיה מפרש מילתיה: **שלמים שטעוין סמיכה ונסכים.** מנחת נסכים שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאילו ועשרון לכנס דמפרש מנחת צפ"י כל (המנחות) (דף ס"א) אכל צבור לא: צבור מצעיא. וצבור בחוזה לארץ קאמר דליון דלאו להקרינה קאי לא זכו ליה משלחן גבוה דלא חזי לגבוה: **למעוטי מעשר.** בהמה שאע"פ שהיא קרב שלמים דלאמרינן צפ"י בתרא דכורות (דף ס"א) אפי" הכי לא היו מחיים ממון בעלים שלמים: צבור. תם נאמר אך צבור שור וגו' לא תפדה דין הוה דלית ליה דליפוק מקדושת צבור למכור צאיטלו ולישקול צליטרא אכל נמכר הוה חי ולוקח יאלכלו בקדושתו כשימסו או אם הבית קיים יקריבו: **צמעש נאמר לא יגאל.** וגמרינן דכורות צפ"י (חמישין דף נ"ב). הכי לא יגאל מלא יגאל דתריסר דלמי צפ"י לא ימכר ולא יגאלו) מה להלן מכירה עמו אף כאן מכירה עמו הלכך אינו נמכר לא חי ולא שחוט כו' אלמלא לאו ממון בעלים הוא: **רצה אמר.** מעילה דמתניתין לא תדוק מיניה הא מקדש קדשי אלא ה"ק שאין בהן דין מעילה שאין בהם שום קדושה לשמים דבקדושת שמים שיש להן דין מעילה כגון קדשי קדשים: **ומאי נינהו.** כגון נכסים הדדיוט: **גובה.** חזי נזקו מצערנו דנזק שור תם משתלם מגופו: לא ריכא. הא דקמי אינו גובה מאימורין הא קמ"ל דאין גובה מצערנו כנגד אימורין כגון שור שיהי מחיים שנגח שור שור מלמדין קדשי קדשים ממוט בעלים הוה המזיקין חייב לישלם הוצרך לומר כך אם הויקין הן חייבין. פ"י שור שלשלים שחבל בשור שלחלין בק' כספין חצי הנוק ג' כספין, יכול ליימר ליה המזיק תור, שותפי אגן בהאי תור, בשרא דריו תורבא דהקדשו. אנא משילמא לך מן הבשר מנתא דמיט לי לפס חושבנא והקדשו מיט לך. או דלמי מצאי אמי ליה זו דודי כולוה מבשרא משתלמא דהא אכל יכילנא לאישתלומי מן האימורין ולגבוה סלקי. שילקנא כל קבל מנתא דמטי להו לאימורין לשלומי מבשרא. ואי לא שיהי אב יל בשרא אחרינא דהא את מחכר באימורין. ואמר אליבא דמאן אמרה רבא

לישני רבינא: הא רבי יוסי הגלילי הא רבנן (אמר ליה) מתנות כהונה קאמרתי שאני מתנות כהונה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו: גופא יומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהם ממונו דרבי יוסי הגלילי בן עזאי אומר לרבות את השלמים אלא יוסי בן דוסתאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בכבור בלבד אמר מר בן עזאי אומר לרבות את השלמים למעוטי מאי אילימא למעוטי בכור השתא ומה שלמים שטעוין סמיכה ונסכים יתנופת חוזה ושוק אמרת ממון בעלים הוא בכור מבעיא אלא אמר רבי יוחנן למעוטי מעשר כדתניא בכבור נאמר לא תפדה ונמכר תם חי ובעל מום חי ושחוט במעשר נאמר לא יגאל ויאינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום רבינא מתני לה אסיפא אבא יוסי בן דוסתאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בכבור בלבד למעוטי מאי אילימא למעוטי שלמים השתא ומה בכור שקדוש מרחם ממונו הוא שלמים מבעיא אמר רבי יוחנן למעוטי מעשר כדתניא בכבור נאמר לא תפדה ונמכר תם חי ובעל מום חי ושחוט במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום רבא אמר מאי נכסים בהן מעילה נכסים שאין בהן דין מעילה ומאי נינהו דהדיוט וליתני דהדיוט קשיא אמר רבי אבא השלמים שהזיקו גובה מבשרן ואינו גובה מאימוריהן פשיטא אימורין לגבוה סלקי לא צריכא (א) לגובה מבשרן כנגד אימורים אליבא דמאן א' * אליבא דרבנן פשיטא הא אמרי כי ליכא לאשתלומי מהאי לא משתלמא מהאי ואי אליבא דרבי נתן * הא אמר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי אי בעית אימא רבי נתן איבעית אימא רבנן איבעית אימא רבנן ה"מ בתרי גופי אבל בחד גופא מצי אמר ליה מכל היכא דבעינן משתלמא איבעית אימא רבי נתן התם הוא * דאמר ליה בעל שור לבעל הכור אנא תוראי בבירך אשכחתיה מאי דלית לי לאשתלומי מהאיך משתלמא מיך אבל

מודו לרבי נתן בזה ועוד דלס איתא דמחייבי רבנן הכל לבעל השור ה"ל לר' נתן למימר דאין משלם אלא מחלה: **אנא תוראי בבירך** אשכחתיה. ודוקא גבי צור קאמר דמשלם לאו ע"ג דכל חד חזו כולא הזיקא עבד שייך לחלק בין שור לצבור מהאי טעמא וימיה וצ"ל דיע טעם דתוראי צביקך אשכחתיה מצי למסגר ממי דכל חד וחד פלגא דהזיקא עבד דלאמרינן בהפרה (שס) ושם אפרש צע"ה: **אמר**

רביע ובעל הצבור שלשה חלקים וצמועד בעל השור משלם מחלה ובעל הצבור נמי תרייהו איזק חלק גבוה וחלק הדיוט. וספדים דכתיב צהן אע"ג דאיכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי שבתא היא דהתם לא מצינו לאוקמי הכי: **הני מילי.** דלא אמרינן כי ליכא לאשתלומי מהאי לישתלם מהאי: **כתיבי גופי.** כגון שור וצור: **אכל צהר גופא.** מצינו לאשתלמי ר' אבא דליונו גובה מאימוריהן הוה אמנא דמני א"ל מעל היכא דבעינא משתלמא: **הסם הוא דאמר ליה בעל השור.** ההרוב לבעל הצבור: **הא שוראי צביקך אשכחתיה.** מת הלכך כל הנזק עליו מה דלית לי לאשתלומי מבעל השור משתלמא תם תם הוא משלם רביע דלפילו הזיקו הוא לצדו לא היה משלם אלא חזי נזק ועכשיו שיש אחר עמו ישלם רביע והשאר משתלמא מיך: **אבל**

רבינו חננאל

לישני רבינא הא ר' יוסי הגלילי כטעמיה. והא דחנן בכור מוכרין אורו תמיס חי כו' ואוקמה רב נחמן בומן הוא אבל בזמן שבית המקדש קיים לית להו לכהנים זבייה בהו לרבנן. ופיקו: הכי לא יוסי תימי כי אמר ר' יוסי מחיים, אלא הכי קאמי אפי' תימא ר' יוסי הגלילי, ושני מנחת כהונה דמשלחן גבוה קא זכו לפיכך אינו ממוט. וכי קאמר ר' יוסי הגלילי בקדשים קלין שלו כגון דבחי שלמים שלו. גופא, ומעלה מעל ביי, לרבות קדשים קלים שחן ממונו, דברי ר' יוסי הגלילי. פי' לרבות כל קדשים קלים. בן עזאי אומר לרבות שלמים. ומאירי בן עזאי למעוטי מאי. אילימא למעוטי הכור שאינו ממונו, שבתא שטעוין סמיכה ונסכים ותנופת חוזה ושוק אמרת בכור הוא, מבעיא אמר ר' יוחנן למעוטי מעשר וכדתניא בכבור נאמי. לרבות נמכר הוא, אוקמה בתחלת התורה בכלל מוס. במעשר נאמי לא יגאל ואינו נמכר כלל כו'. רבינא מתני אסיפא אבא יוסי בן דוסתאי אמי לא אמר בן עזאי אלא בכבור בלבד למעוטי מאי אילימא למעוטי שלמים כו'. ואוקמי ר' יוחנן למעוטי מעשר וכדתניא בכבור נאמי. רבא אמר מאי שאין בהן מעילה, שאין בהן דין מעילה, ומאי ניהו נכסי הדיוט. ואקשי עליה ליתני נכסי שלהדיוט, קשיא אמר רבא שלמים שהזיקו, לדברי ר' יוסי הגלילי, גובה מבשרן ולא מאימוריהן כו'. כיון שאמי קדשים קלים ממון בעלים הוה המזיקין חייב לישלם הוצרך לומר כך אם הויקין הן חייבין. פ"י שור שלשלים שחבל בשור שלחלין בק' כספין חצי הנוק ג' כספין, יכול ליימר ליה המזיק תור, שותפי אגן בהאי תור, בשרא דריו תורבא דהקדשו. אנא משילמא לך מן הבשר מנתא דמיט לי לפס חושבנא והקדשו מיט לך. או דלמי מצאי אמי ליה זו דודי כולוה מבשרא משתלמא דהא אכל יכילנא לאישתלומי מן האימורין ולגבוה סלקי. שילקנא כל קבל מנתא דמטי להו לאימורין לשלומי מבשרא. ואי לא שיהי אב יל בשרא אחרינא דהא את מחכר באימורין. ואמר אליבא דמאן אמרה רבא

לחא שטעמא דשלמים שהזיקו כו'. אי אליבא דרבנן פשיטה היא. אי אליבא דר' נתן פשוטה היא. וחלוקתם בפ' שור שנגח את הפרה בסו"פ. ואני עתיד לפרשו שם ביאר היטב.